

A Saivismus oldalai

Swami Harshananda

Előszó

Siva, Devi (Sakti) és Vishnu Isten három fő aspektusát testesíti meg, melyet a poszt-védikus korszak hindu panteonja mutat be.

Ebben a rövid összefoglalóban kísérletet tettünk, hogy megismertessük az Olvasót a saivismus többféle oldalával olyan egyszerű módon, amennyire azt a téma megengedi.

A szöveg célja, hogy a saivák számára a kultuszukról alapvető tudást adjon. A nem saivák is – ha átolvassák e könyvecskét – legalább a téma „futólagos ismertségére” tehetnek szert általa.

Reméljük, hogy ezen írás is kedvező fogadtatásra lel a hinduizmus tanulmányozói között a többi általunk kiadott füzethez hasonlóan.

írta Swami Harshananda,
A Ramakrishna Math elnöke,
Bangalore 560 019.
Telefonszám: 66 13 149

Első kiadás: November 1999
Fordította: Mridaananda, 2017

1. Bevezetés

A saivismus egy olyan vallás és filozófia, amely Sivát tekinti a Legfőbb Létezőnek.

Az, hogy pontosan melyik Siváról van szó, vitatható. A védák félelmetes Rudrája és a nem védikus (nem árja) dravida kultuszok Sivája, a Kedvező, évszázadokon át harcolt egymással, majd összeolvadt, hogy Siva-Mahadevaként, a kiegyezés isteneként bukkanjon fel újra. Miként az Indus völgyi civilizáció, melyről egykoron azt hitték, hogy pre-árja, nem védikus vagy dravida, a védikus civilizáció folytatásaként –valójában annak későbbi fázisaként- lett elismerve, a kutatók megegyeztek abban, hogy az a Siva istenség, mely némely pecséten háromágú szigonnyal és bikával ábrázolva szerepelt, nagyon is egy védikus istenség, hasonlóan az Anyaistennőhöz.

A későbbi irodalmak a pusztítás és a világ feloszlatásának isteneként ábrázolták Sivát, így kibontakozott Rudra, a Rettenetes alakja. Hozzá esdekeltek, hogy legyen jóindulatú az emberek gyermekeihez, leszármazottaihoz, marháihoz, jószágaihoz (Rig-Veda 7.46.2). Ugyanakkor van egy jóindulatú formája is (Sambhu, a jótékony), ő a mennyei orvos, aki meggyógyítja a betegségeket és megvédi az állatokat.

Az Atharva-Veda és a Svetasvatara Upanishad (1.10; 3.2; 4.12,21,22; 3.14; 4.10) idejére a fogalom tovább fejlődött, és Őt az elsődleges és legfőbb istenként mutatta be.

A Rudra-Siva koncepciójának fejlődése mellett a lingának, mint Siva fő emblematikájának fogalma és szimbolikája is fejlődésen ment át.

A Linga egy oszlophoz hasonlít, melynek félig gömbölyű a teteje és a felszíne minden irányban legömbölyített. Talán ez a szimbólum fejezi ki leginkább istent, akire úgy tekintenek, mint ami túl van minden neven, formán és tulajdonságon.

Míg a tudósok egy része a bennszülött törzsek fallosz imádatának maradványait véli felfedezni benne, mások szerint a védikus yupa-stambha metamorf formája ez (áldozati cölöp), ahogy a *yaga-shala* (a véráldozat helye) fokozatosan a mai hindu templommá fejlődött. Még ha el is ismerik fallikus eredetét, nincs abban semmi méltatlanság, hiszen az istennek, a Teremtőnek az alkotó princípiumát képviseli.

Habár a saivizmus egyszerű hitként indult útnak az Úr Siva Legfőbb Létezőként való imádatával, az évszázadok során számos szektává és kultusszá ágazott szét. Közülük hat hagyott nyomot India vallástörténetén, de ezekből csak kettő vagy három irányzat prosperál és maradt fenn. Tekintsük most át ezeket ábécé sorrendben.

2. Kalamukhák

A védák vad, ádáz Rudra jellemzéseire alapozva néhány bizarr kultusz alakult ki az idők folyamán. A *Kalamukhák* és a *Kapalikák* szektája két példa erre, melyek Rudra-Sivát Bhairavaként és Candiként imádták.

A *kalamukhák* nevüket feltehetőleg arról kaphatták, hogy arcukat fekete jelekkel és szimbólumokkal fedték el (kala = fekete, mukha = arc).

A saivizmus kutatói ezt a szektát Lakulisha (egyres helyeken „Nakulisha”) Pasupata kultuszának egyik ágával azonosítják.

Ezek a *kalamukhák* (néhol „*ekkoti-muniknak*” is hívják őket) kapcsolatban álltak a kashmíri Devavrata Muni utódaival. Jelentős erővel rendelkeztek az i.sz. 700-1200 közötti időszakban Andhra Pradesh-ben és Karnatakában. Fő erődeik a Balligave-ben található Kedareshvara templom (a karnataikai Shimoga negyedben) és Srishaila templomvárosa (Andhra Pradesh-ben, Kurnool közelében) voltak. A calukyai királyok rendeletei (i.sz. 11. század) a kultusz királyi támogatottságáról tanúskodnak. Az egyik gurujuk— Sarvesvara Saktideva —77 templomnak volt a mestere. Ugyancsak ismertek voltak mértékletességükről és tanultságukról.

Mindazonáltal némely szörnyűséges szokásuk, mint az emberi koponyákból való borfogyasztás, a test feketére maszatozása a halottégetők hamvával vagy a kannibalizmus és laza erkölcsösség a társadalom száműzöttjeivé tette őket.

Ennek a szektának a tanítói két csoportra oszlottak: Rasi és Sakti. Raja-raja-guru (nagyjából i.sz. 1370), egy jól ismert Kalamukha tanító, a bölcs Vidyaranya kortársa volt (i.sz. 14. század).

3. Kapalikák

Ennek az erőteljes saiva szektának tagjai, a *Kapalikák*, nevüket arról kapták, hogy emberi koponyát vagy *kapala*-t használtak kolduló edényként. Nyakukban emberi koponyákból készült füzért is viseltek. Meglehetősen tevékenyek és erőteljesek voltak a 7. századtól nagyjából 500 éven át Srishaila-ban (Andhra, Pradesh) és Tamil Nadu egy részén, mint Kañcipuram, Tiruvotriyur, Melpadi és Kodumbalur. Bhairavának és Candinak imádata, a borfogyasztás, az emberi hús és hamu megevése, egy jogar viselése és a kicsapongó szexuális élet gyakori volt a szekta tagjai között.

A Sabara-tantra nevezetű mű 24 tanítót nevez meg, Adinatha-val kezdve és Malayarjuna-val végződve. Mindannyian heves anti- vaishnavák voltak.

4. Kashmiri saivismus

Bevezetés

Noha a saivismus egy ős vallási-filozófiai rendszer, mely India számos részén uralkodik, bizonyos nagy tudású és megvilágosodott kashmiri tanítók kifejlesztették ugyanennek egy sajátos védjegyét. Egy úgy vált széles körben ismertté, mint 'kashmiri saivismus' a későbbi korok filozófia-irodalmi évkönyveiben. Ugyanakkor egy szakmaibb és elfogadhatóbb címet is kapott, ez pedig a „*Pratyabhijñā-darsana*”.

Alapvető irodalom

Ámbár a kashmiri saivismus irodalmi alapját az olyan ágamák képezik, mint a *Svacchanda*-, a *Netra*- és a *Vijñana-bhairava tantra*, a későbbi írók a sarkalatos műveknek új osztályát hozták létre. Ezek között az alábbiak a legfontosabbak: a *Siva-szútrák* (melyek Vasugupta számára lettek felfedve az i.sz. 9. században), Vasugupta *Spanda-szútrája*, Kallata *Spanda-sutra-vrtti* nevű műve (ő Vasugupta legfőbb tanítványa volt), a *Siva-drsti*, mely Somananda nevéhez fűződik (i.sz. 9. század) és az *Isvara-pratyabhijñā* Utpala-tól (i.sz. 900).

Abhinavagupta (i.sz. 950-1000) volt a későbbi szerzők között a legbrilliansabb, akinek Utpala *Isvara-pratyabhijña*-jához írt *Vrtti-je* (glossza, magyarázat) és saját függetlenül írt művei, mint a *Tantra-loka* és a *Paramartha-sara*, halhatatlanná tették Őt a kashmiri saivismus krónikáiban.

Más kiemelkedő írók között említhetjük Kshemaraja (i.sz. 975-1025), Bhaskara és Varadaraja nevét, akik nagyban hozzájárultak munkásságukkal ennek az irodalomnak a gazdagságához.

Filozófiai tanok röviden

Ez a rendszer 36 *tattvát* vagy alapvetet helyez előtérbe, melyekből az egész teremtés kibontakozott. Ezeket három fő csoportba sorolják:

Suddha-tattva, suddha-asuddha-tattva és asuddha-tattva.

A *Suddha-tattvák* (tisztá princípiumok) öten vannak: —

*Siva-tattva,
Sakti-tattva,
Sadasiva- tattva,
Isvara-tattva
Suddha-vidya- tattva.*

A *Suddha-asuddha-tattvák* száma hat: —

*Maya
kaala
niyati
raga
vidya
kalaa.*

Az *Asuddha-tattvák*ból huszonöt van. Ezek:—

*Purusa-tattva,
Prakrti-tattva,
buddhi
ahamkara,
manas,
öt jñanendriya, öt
karmendriya, öt
tanmatra, öt bhuta.*

E tanok hasonlóknak tűnhetnek az Advaita Védanta és Szánkhja rendszerben leírtakhoz, de van köztük néhány alapvető különbség.

Vegyük most egyesével ezeket a *tattvákat* vagy princípiumokat.

A fundamentális *tattva* ebben a rendszerben a *Siva-tattva*, melyet általában *para-samvit-ként* vagy a legfelsőbb (és tiszta) tudatosságként jellemeznek, ez ugyanaz, mint az Advaita Vedanta Nirguna Brahman koncepciója.

Viszont az ottani két aspektussal -vagyis a Saguna és a Nirguna aspektusokkal- szemben öt van ebben a rendszerben.

Ez a *Parasamvit* az eredeti, kezdeti *tattva*, amelyből az összes többi *tattva* kiemelkedett. Ez örök és kimondhatatlan.

A *Shakti-tattva* elsősorban *Prathama-spandana* vagy az Első Vibráció, ez a terméke (ha használhatunk rá ilyen szót) *Parasamvit-nak*. Az ananda vagy üdvösség a fő jellemvonása. Ez az elsődleges forrása minden mozgásnak a további teremtésben és az „*aham*” vagy „én-tudatosság” feltámadásának.

Ezután következik a *Sada-Shiva-tattva*, a *Parasamvit* további involúciója, amelyben megjelenik az „*aham*” (én) és „*idam*” (ez) ébersége, ahol az előbbi a hangsúlyosabb. Mivel az „*idam*” (teremtés) itt még egy rendkívül finom, látens állapotban van, *Sada-Shiva* tapasztalata „*aham idam*”, vagyis az önazonosítása a megnyilvánítandó teremtéssel egyezik meg. „Én vagyok mindez”.

Az *Isvara-tattvában*, amely a negyedik, az „*idam*” (teremtés, objektív valóság) tudatossága egyformán markánsná válik az „*aham*” (én) tudatosságával, a kettő kiegyenlítődik. Ebben a *tattvában* *Siva* az egységben azt tapasztalja, hogy „én vagyok, és van az”.

A *Suddha-vidya-tattvában*, mely *Parasamvit* ötödik formája, az „*idam*” (teremtés) kerül előtérbe a tapasztalásban. Ez a tényleges teremtés vagy involúció vagy kivétel valódi kezdőpontja. Ebben a *tattvában* *Siva* az egységben azt tapasztalja, hogy „az vagyok én”.

Ezt az öt princípiumot összefoglalóan úgy is nevezik, hogy „*Shaktyanda*”.

Az ezt követő hat alapelvet „*Mayanda*”-nak hívják.

Maya az első ezek közül, *Siva* páratlan ereje, amely a lehetetlent képes lehetővé tenni. Ez nem egy illuzórikus erő, mely csak a tudatlanságért felelős, mint ahogy azt az Advaita metafizika tételezi. Ez az a valódi erő, mely által *Siva* beburkolja magát, létrehozván a *bheda* (különbségek), *nama* (nevek), *rupa* (formák) sokaságát ott ahol ezek eddig nem léteztek.

Ez a *maya* erő kialakítja a „*panca kancuka*”-t vagy ötrétű burkot (bundát, páncélt), melyek korlátozzák *Siva* erejét és melyek miatt *jivatman*-ként (individuális önvaló) jelenik meg, kitéve *kala-nak* (idő), *niyati-nak* (ok-okozati kapcsolat, karma törvénye), *raga-nak* (vágy és ragaszkodás), *vidya-nak* (korlátolt tudás vagy *avidya*, tudatlanság) és *kala-nak* (korlátozott cselekvőképesség).

Az ezt követő princípiumok csoportját, kezdve *prakrti*-vel, úgy nevezik „*Prakrtiyanda*”.

Prakrti a három *guna* (*sattva*, *rajas* and *tamas*) egyensúlyi állapotának mátrixa. Amikor ez az egyensúly felborul, fokozatosan felszínre kerülnek eredményei, ezek: *buddhi* (megkülönböztető képesség), *ahamkara* (ego-érzék, az individualitás és elválasztottság érzete), *manas* (elme, a gondolkodás, érzés és akarás mentális szerve), az öt *jñanendriya* (a percepció képességei,

hozzájuk tartoznak a durva síkon a fizikai érzékszervek, ezek: a szemek, a fülek, az orr, a nyelv és a bőr vagy az érintés érzékszerve), az öt *karmendriya* (cselekvőképességek, melyekhez a durva síkon a cselekvő szervek tartoznak - ezek rendre: a beszéd, a kezek, lábak, valamint a kiválasztó és szaporodó szervek) és az öt *tanmatra* (finomelemek – a föld, a víz, a tűz, a levegő és az éter vagy tér).

A *tanmatra-k*, kombinációik révén, állítják elő az öt *mahabhuta-t* vagy *durvaelemet*. A további teremtés velük folytatódik. Ezt a csoportot a „*Prthivyanda*” névvel illetik. Ebben a rendszerben az alábbi lényeges pontokat kell megemlíteni:—

- (1) A *srsti* vagyis a megnyilvánulás Saktinak, Siva erejének az involúciója.
- (2) Az individuális én, mely a teremtésben megkötvén megjelenik, szintén végső soron maga Siva.
- (3) A kozmikus alapelvek teljes száma 36 és nem 25, mint a Szánkhja rendszerben.

Mivel a teremtett világ Sivából bomlik ki, így az nem különbözik Tőle. Ugyanakkor úgy tűnik, mintha lenne egy saját külön identitása is. Ezért ez a rendszer elfogadja a *bhedabheda* teóriát (az egyszerre különbözőség és nem-különbözés elvét) Isten (Siva) és a teremtése között.

Hasonlóképpen a *jivatman* (az individuális önvaló), akit „*Pashu*”-nak (korlátozott Én) hívnak, szintén Siva maga. A *pratyabhijña* gyakorlása révén (emlékezés az ő valódi természetére Sivaként) a *jiva* megszabadulhat az összes *avarana-tól* (burok) és eggyé válhat Sivával. Ez a *mukti* vagyis a felszabadulás.

Viszont ez kizárólag a guru (spirituális tanító) szolgálata által, valamint a *Shashtra-k* (szentírások) tanítására történő odafigyeléssel, az ezeken való reflektálással és a *yoga praxis* által valósítható meg. Mindezek mellett a végső felszabadulás csak *Shiva-anugraha* (az Úr Siva kegyelme) által jöhet el, ez technikai szóhasználattal „*Shakti-pata*” (az Úr erejének alászállása).

Végső értelemben, e rendszer szerint, Siva az, aki önmagát elfedi és *jivává*, korlátozott énné válik. Ugyancsak Siva az, aki felismeri valódi természetét és „visszanyeri” azt.

Így az önfelejtés (*svatma-vismaranam*) és az önfelismerés (*svatma-pratyabhijña*) csupán két felvonás Siva szín-világában!

5. Pashupata kultusz

Bevezetés

Pashupati kultusza vagyis a Pashupata kultusz ősinek tűnik. A „*pati*”, „*pasha*” és „*prasada*” szavak használata a *Shvetasvatara Upanishad*-ban (1.11; 6.9; 3.20), Sivának *linga*-ként való imádata, a *Sivalinga* karra történő rögzítésének gyakorlata, melyről *Pravarasena* király kőbe vésett rendelete tanúskodik (i.sz. 428), a *Kambodzsában* felfedezett Siva *lingamok*, melyek az i.sz.-i 550 körüli időszakra tehetőek – mindezek megerősítik ezt.

A Pashupata kultusz főképp a *saivágamák*on, bizonyos *puránák*on, és néhány kisebb, a poszt-védikus időszakban keletkezett *upanisad*on alapszik. Némely ágama ezek közül: *Kamika*, *Ajita*,

Amshuman, Suprabheda, Svayambhuva, Raurava, Mrgendra, Pauskara és Vatula. A puránák közül kiemelendő a Vayu,

Karma és Shiva purana. Hitelességüket illetően a védákkal, vedangákkal, a Mahabharatával és a dharmasásztrákkal egyenlő becsben tartották őket.

Az ágamák korszaka az első századtól a tizennegyedikig terjed. Főleg Dél-Indiában volt nagy hatásuk, azon belül is Tamil Naduban. A vélemények megoszlanak abban, hogy eredetileg tamil nyelven íródtak-e és csak később fordították le őket szanszkritra, vagy eleve szanszkritul íródtak.

Főbb tantételek

A kérdéskört, mellyel a Pashupata irodalom foglalkozik, Pancartha-knak hívják, vagyis öt alaptémának. Ezek a témák: *karana*, *karya*, *yoga*, *vidhi* és *duhkhanta*.

KARANA

Karana az elsődleges ok, aki Shiva –itt a „*Pati*” (Úr) nevet viseli. A többi neve közül álljon itt néhány: Rudra, Sankara, Kala, Balavikarana, Aghora, Sarva, Sharva, Tatpurusa, Isana, Isvara és Brahma. Ő *anadi* (kezdet vagy forrás nélküli), *avyaya* (elpusztíthatatlan) és Ő a világ teremtésének, fenntartásának és feloszlásának oka. Ő egyszerre transzcendens és immanens. Ő a határtalan együttérzés. A pranava vagy az OM szótag szimbolizálja Őt a legjobban.

A védanta rendszerekkel ellentétben Siva vagy Isvara a teremtésnek a tevékeny oka, mivel az Belőle árad ki, és nem az anyagi oka (*upadana-karana*). Bár a jivák (individuumok) és a világ különálló egzisztenciával rendelkeznek, mégis teljesen az Ő irányítása alatt állnak.

Egyedül miatta megy a világ és benne a jivák változásokon keresztül. Azonban mivel Ő *prasadi* (a Kegyelem adományozója), Ő mindig együttérző a jivákkal. Ezért érhetik el a felszabadulást azok, akik Rajta meditálnak.

Talán nem időszerűtlen itt megemlíteni, hogy a Pashupata rendszer nagymértékű rokonságot mutat a madhvai Dvaita Vedanta rendszerrel (i.sz. 1197-1276). Az egyetlen különbség közöttük az, hogy az utóbbi esetében Shiva helyét Vishnu vette át.

KARYA

A *Karya* a második a fent említett 5 alaptétel között. A *Karya* nem okozatként van itt definiálva, hanem *asvatantra*-ként vagyis függőként, ami a mindentől teljesen független *karana*, vagyis *svatantra* (szó szerint saját magától függő) hatása alatt áll. Ebben az értelemben egyedül Isvara vagy Shiva képviseli a *karana* princípiumot, a *jagat* (világ) és a *jivák* pedig *karya*-k, mivel mind Tőle függenek.

Ámbár Isvara a *karana*, a jivák, általa ösztökélve, szintén lehetnek *karanák* a további teremtési folyamat során. Tehát prakti vagy pradhana is, mely a világ további fejlődéséért felelős. Ezért ezt a kettőt a „*karya-karana*” kifejezés jellemzi.

A világ kibontakozása prakti-ből ebben a rendszerben megegyezik a Szánkhja filozófiában leírtakkal.

Egy dolgot meg kell jegyeznünk ezzel kapcsolatban. Isvara az eredeti tevőként (*karana*) sosem érintett a világ fejlődése által, míg prakrti, amely „karya-karana”, igen. Két példán keresztül világossá válik ez a koncepció. A lótosz virágzik, amikor rásüt a napsugár. A vasreszelékek a mágnes közelében elmozdulnak. E két esetben sem a napra, sem a mágnesre nincs befolyással semmi, míg a lótoszra és a vasra igen. Hasonlóképpen Isvara érintetlen marad a világ (és a jivák) prakrti általi fejlődésétől.

A karyák közül a *jivatman* (egyéni tudat) a legfontosabb. Ezt „*pashu*”-nak hívják, mivel ki van téve a kötelékeknek - „*pasha*” – és önmagát egy test-elme komplexumként látja („*pashyati*”), elfeledvén, hogy valójában lélek. Sivát pedig „*Pashupati*”-nak, vagyis a pashuk (vadállatok) urának hívják.

A pashu vagy jiva örökkévaló, mindent átható és rendelkezik a látás (*drk-shakti*) és tevés (*kriya-shakti*) erejével.

A pashukat, spirituális fejlettségüktől függően, két csoportba osztják: *sañjana* (akik ragaszkodnak a testhez, érzékekhez és elméhez) és *nirañjana* (a felszabadultak).

A *pasha*-kat vagy kötelékeket, melyek megkötözik a *pashukat*, *mala*-knak vagy tisztátalanságoknak is hívják.

Ezekből három van: *anava-mala*, *mayiya-mala* és *karma-mala*.

Azt a tisztátalanságot, amely miatt a *pashu* (vagy jiva) önmagát a korlátolt testtel vagy elmével azonosítja, az *anava-mala* néven ismerjük.

Az a kötelék, mely *maya* miatt keletkezik (ami Isvara ereje), a *mayiya-mala*. A múltbéli tettek miatt kialakuló korlátok neve pedig *karma-mala*. A jóga segítségével a pashu képes megtisztulni az összes *mala*-tól és elérni a *dukhanta* állapotot (minden bánat és szenvedés megsemmisülése).

Jóga

Mindez el is vezet bennünket a következő témához, ami a jóga. A jóga itt most úgy definiált, mint *samyoga* (egyesülés, unió) az *atman* (*pashu*.) és Isvara (*Pashu-pati*) között. Ez a világi kényelemhez és élvezetekhez való ragaszkodás-mentességen alapszik, valamint azon, hogy egyedül Isvarára néz a jógi, életének egyedüli céljaként. Ez a jóga vagy Isvara kegye által érhető el, vagy a teljes önmegadás által, ha a pashu egyedül Isvarában vesz menedéket.

A *yama*-k, mint *ahimsa* (erőszakmentesség), *brahmacarya* (Istennek szentelt élet), *satya* (igazmondás, mely segít a többi létezőnek), *asangraha* (a dolgok nem-felhalmozása) mind hasznos *sadhana*-k (lelki gyakorlatok) a jóga úton. Hasonló regulák a *niyama*-k, vagyis az *akrodha* (a harag meghódítása), *guruseva* (a guru szolgálata), *sauca* (tisztaság), *mitahara* (mértékletes evés) és *jagarukata* (éberség).

VIDHI

Vidhi a pancarthák közül a negyedik. Olyan tetteket jelent, mint amilyen a *bhasma-snana* (szent hamuban fürdés), az *upahara* (szándékosan provokatív viselkedés, ami miatt az emberek elkerülik a *sadhaka*-t), a *japa* (Siva mantrájának ismétlése) és a *pradaksina* (a Siva-lingam körüljárása).

DUHKHANTA

A *Duhkhanta* az utolsó pancartha. A bánat és szenvedés megszűnését jelenti, jelentése megegyezik a *mukti* vagy felszabadulás kifejezéssel. Úgy érhető el, hogy a jógai elméjét visszavonja az összes objektumról és kizárólag az Úr Pashupatira irányítja azt. Ennek eredményeként létrejön Neki való totális önmegadás és az Úr közelségében való élet (*samipa prapti*). Ebben a *mukti*-ban nincs „elkülönülés” (*kaivalya* a Szánkhja-jóga rendszerekben) vagy teljes egybeolvadás (*aikya* az Advaita Vedantában). A pashu ekkor örökké Pashupati társaságában lesz.

Érdekességként említhetjük, hogy a Pashupata szöveg az olyan pszichikus erők megszerzését, mint pl. a tisztánlátás vagy tisztánhallás, a *dukhanta* részének tartja. Ugyanakkor arra buzdítják a jógit, hogy ne szenteljen figyelmet nekik, mert ezek a végső értelemben vett felszabadulás akadályaiává válhatnak.

6. Saiva-siddhanta

Habár a „Saiva-siddhanta” szó egy általánosságban vett saiva doktrínát jelöl, ez a megnevezés mégis összefonódott a saivismus egy sajátos ágával, amely Tamil tartományban nyert befolyást az elmúlt ezerháromszáz évben. Ez inkább egy fajta odaadó miszticizmus vallása, mintsem spekulatív filozófiai rendszer, amely a Nayanmarok vagy Nayanarok írásműin alapszik, akik szám szerint 63-an voltak és az i.sz. 7.-12. század közötti időszakban éltek.

A Tamil saivismus kanonikus irodalmát, melyet Nambi Andar Nambi rendszerezett (i.sz.1000), az alábbi táblázat mutatja be:

Könyvek	Szerzők	Korszak
1, 2 és 3	Tirujñana Sambandar	i.sz. 7. század
4, 5 és 6	Tirunavukkarasar	i.sz. 7. század.
7*	Sundarar	i.sz. 9. század
8	Manikkavacagar (művek;- tiru-vacakam és tiruk-kovai)	i.sz. 3. vagy 9. század
9	Kilenc különböző szent (művek:- Tiruvisaippa és Tirup-pallandu)	i.sz.. 900-1100
10.	TirumtuIar (mű;- Tiru-mandiram)	i.sz. 6. század
11	Vegyes versek Pattinattar, Ammaiyar és más szentek tollából Karaikkal	
12	Sekkilar (mű;- Periyapuranam)	i.sz. 12. század

*Ezt a hét kollekciót általában *Tevarams*-nak, ill. *Devarams*-nak hívják.

A Tamil saivismus szisztematikus bemutatásának első kísérlete Meykandar nevéhez fűződik (i.sz. 13th század), aki ezt jól ismert művében, a *Siva-jñana –bodham*-ban kísérlete meg, mely egy rövid tanulmány 12 aforizmában. Úgy tűnik, hogy ez szanszkrit eredetű és később tamil nyelvre fordították.

Fontossági sorrendben a következő, melyet a tamil saivismusban klasszikusnak tekintenek, a *Siva-jñana-sittiyar* nevű mű, melynek szerzője Arunandi, aki Meykandar tanítványa volt. Ezt a munkát számos kommentárjával együtt mind a mai napig széles körben olvassák. A *Siva-jñana –bodham* három alapvető koncepciót említ és definiál:— ez a *Pati*, *pashu* és a *pasha* — és a *sadhana*-val is foglalkozik, mely által a *pashu* elérheti a *Pati* minőséget és a *phala*-t vagy spirituális gyümölcsöt, mely törekvésével terem számára.

A saiva-siddhanta filozófia nagyon hasonlít a pashupata kultuszéhoz, az egyetlen különbség, hogy míg az előbbi 36 tattvával dolgozik (mint a kashmiri saivismus), addig az utóbbi csak 25-tel.

7. Vira-saivismus

Bevezetés

A Vira-saivismus, mely *Lingayata* vallásként vagy szektaként is ismert, a saivismus egy variánsa, mely főként Dél-India Karnataka térségében található. Habár az ortodox körzetekben úgy tartják, hogy egy ősi vallásról van szó, melyet olyan misztikus tanítóktól származtatnak, mint Revanaradhya, Marularadhya, Panditaradhya és mások, mások szerint mindezt képletesen kell értelmezni. Basavesvara (i.sz. 1168), aki Basavanna-ként vagy Basava-ként is ismert, Bijjala király fő minisztere volt (aki i.sz. 1157-től 1167-ig uralkodott), és ő volt a legfőbb szervezője és reformere (ha nem az alapítója) ennek a szektának.

Szentelemek egész galaxisa (számuk meghaladja a 300-at), úgy mint Allama Prabhu és Cannabasavanna, továbbá női szentek, mint Akka-mahadevi, gazdagították a Lingayata mozgalmat. Ők forradalmasították koruknak a vallási és szociális szerkezetét.

Legfontosabb dogmák

A Vira-saivismus különleges jellegzetessége, hogy a legnagyobb jelentőséget, tiszteletet és imádatot a *Shiva-linga* kapja, mint Siva Isten egyedüli emblematikus formája. Ezért helyénvaló a „Lingayata” név, hiszen ez olyan vallást jelent, amely a lingát tekinti a legfőbb alapnak. Miután a

jelölt megkapja azt egy képesített gurutól *diksha* vagy beavatás formájában, a lingamot mindig a testén kell hordoznia, ez által testének minden része megtisztul.

A vallás főbb tételei: Siva a Legfelsőbb Isten. A linga az Ő fő szimbóluma vagy emblémája. A *pancaksari-* mantra, vagyis a *namas-sivaya*, a megváltó spirituális formula. A *Pancacara*-k és *asta-varana*-k a fő viselkedési, életvezetési törvények. A *Sakti-visistadvaita* adja a rendszer filozófiai hátterét.

Ami a világ involúcióját illeti, a rendszer ugyanazt a 36 tattvát alkalmazza, mint a kashmiri saivismus.

Gyakorlati diszciplínák

De ami a három *mala-t* vagy tisztátalanságot illeti (vagyis a korábban említett *anava-mala*, *mayiya-mala* és *karma-mala*), a jiva vagy pasu (az individuum) olyan bölcsé válhat, mint Siva, a *pati*. Annak érdekében, hogy megszabaduljon ezektől a tisztátalanságoktól, az egyénnek *diksha-t* (beavatást) kell kapnia egy megfelelően képzett gurutól. A *diksha* egy egyszerű rítus, mely során a guru elvégzi a lingam imádat szertartását, majd a lingamot a jelölt nyakába akasztja, mint egy nyakláncot. A Linga általában egy apró ezüst ékszeresdobozba van zárva. Ennek a szertartásnak a során a guru átadja a mantrát (*namassivaya*) és spirituális erejét.

A nők szintén jogosultak a *diksha* fogadására ebben a kultuszban.

Akit ily módon beavattak, annak gyakorolnia kell az 5 diszciplínát, melyet *pancacara*-nak hívnak és magát a nyolc „fedezővel” kell védenie, melyeket a rendszer kiköt számukra -ezeket *astavarana*-knak hívják.

A *pancacara*-k az alábbiak:—

1. *Linga-acara* — A *diksha* során kapott lingának napi imádata.
2. *Sada-acara* — Pénzszerzés erényes munkával és a megtakarított pénz felhasználása a rászorulóknak megsegítésére, beleértve a jangamákat (kóbor tanítók).
3. *Siva-acara* — Minden lingayat-tal egyformán bánni, úgy mintha azok maga Siva lennének.
4. *Bhrtya-acara* — Alázat tanúsítása Siva és a követői iránt.
5. *Gana-acara* — Buzgón védelmezni a vallást, küzdeni minden Istennel és a vallással szembeni tiszteletlenséggel és nem tolerálni az állatok iránt tanúsított kegyetlenséget.

Az *asta-avarana*-k az alábbiak:—

1. *Guru* — Hűség, bizalom, hit és tisztelet a guru felé.
2. *Linga* — Tisztelettel és odaadással fordulni a linga felé.
3. *Jangama* — Tiszteletteljes bánásmód az aszkéták és kuldusok iránt.
4. *Pada-odaka* — Önmaguk megtisztítása az által, hogy megisszák vagy magukra hintik azt a vizet, mellyel a guru vagy jangama lábát megmosták.
5. *Prasada* — Az imádat során megszentelt étel elfogadása.
6. *Bhasma* — A homloknak és más testrészeknek szent hamuval történő megjelölése az előírt módon.

7. *Rudraksa* — Rudraksa rózsafüzér használata japa-hoz és annak a testen való hordása.
8. *Mantra* — A panca- aksari-mantra (*namassivaya*) ismétlése a diksa guru utasításai szerint.

Mivel az öt *acara* és a nyolc *avarana* megtisztítja a vira saivát (vagy lingayata-t) az összes tisztátalanság elégetése révén, így nincs szüksége (elméletileg legalábbis) arra, hogy *sutaka*-k (ceremonikus tisztátalanságok) megfigyelésében vegyen részt, vagy hogy halála után elhamvasszák a testét. Ezért a testet halál után eltemették.

A *Shakti-visistadvaita* doktrínája

Ramanuja (i.sz. 1017-1137) Visistadvaita filozófiájához hasonlóan, a vira saivák is egy Visistadvaita filozófiát követnek, mely az előbbtől kis mértékben különbözik. Ramanuja rendszerében system a Brahman *advaita* (nem-kettős), de tulajdonságokkal bíró (*visista*), mivel Őbenne nyugszik prakrti (*acit*) és a jivák (*cit*), elválaszthatatlan entitásokként. Ezzel ellentétben a Virasaivismusban a visistatva (vagyis tulajdonságokkal bírás) kizárólag az ő Sakti-jára vagy erejére vonatkozik, melynek segítségével a teremtés, fenntartás és a világ feloszlatása megtörténik. Brahman vagy az Isten és az Ő Sakti-ja nem különbözik egymástól, mint ahogy a hó sem különbözik a tüztől vagy a fény nem különbözik a naptól. E mellett Brahman mindig tudatos az Ő erejéről. Ezért itt a visistadvaita fogalom kizárólag az önreflektív éberséget jelenti erről az inherens erőről. Ennek okán kapta a rendszer a *Shakti-Visistadvaita* elnevezést.

A Sat-sthala doktrína

A Virasaivismusban Sivát vagy Brahmant vagy Istent „*Sthala*”-nak hívják. Azért „*Sthala*”, mert Ő az éghez vagy a térhez (*sthala* – tér) hasonlóan határtalan vagy végtelen. A „*sthala*” szó etimológiailag azt is jelenti, hogy az, amiből a világ felbukkan és kifejlődik, amelyben az benne foglaltatik, és amibe visszaoldódik (*stha* = benne tartózkodik; *la* = feloldódik). A „*Sat-sthala-siddhanta*” doktrína szerint '

Siva két aspektusra osztja fel	magát , ez a	<i>Linga</i>	és <i>Anga</i> , az előbbi
ő maga, míg az utóbbi a <i>jiva</i> .	Mind a kettő ismét		felosztja magát

három további aspektusra;—

(a) a *Linga*-ból lesz *ista-linga*, *prana-linga* és *bhava-linga*;

(b) az *Anga*-ból lesz *tyaga-anga*, *bhoga-anga* and *yoga-anga*.

Amikor a *jiva* feladja ragaszkodását a világi objektumokhoz, akkor a „*tyaga-anga*” nevet kapja, és a *linga*, melyet gurujától kap a *diksha* vagy beavatás során, az „*ista-linga*” nevet viseli, ami az ő *upasana*-jának vagy imádatának tárgya. Amikor az *ista-linga upasana*-jának során a jelölt megtisztul, akkor az összes világi dolgot Siva kegyeként élvezi, „*bhoga-anga*”-vá válik és megtapasztalja a „*prana-linga*” jelenlétét (ami Siva jelenléte az ő szívében). Ha ennél is tovább halad, és eléri a tudatosság nagyon magas fokozatait a *sahasrara-cakra*-ban, akkor „*yoga-anga*”-nak fogják nevezni és élvezni az üdvösséget és gyönyört, mely a Sivával való egységéből fakad. Azok neve, akik ezt az állapotot megvalósították, pedig „*bhava-linga*”.

Konklúzió

A Virasaivismust, mely az ősi saivismusban gyökerezik, szentek egész galaxisa táplálta. Ez az irányzat aktívan propagálta a társadalmi egyenlőséget, hangsúlyozta a munka szerepét, nem egy fajta társadalmi kötelességként, hanem az egyén spirituális fejlődésének részeként. Ezek miatt (is) nagyon sok követője volt. Habár a szociális forradalom lassanként gyászos véget ért (főleg a kasztrendszer merevségéből adódóan, amely még mindig befolyással van a hindu társadalomra), vallási-filozófiai rendszerének egyéb aspektusai bizonyosan gazdagították a hinduizmust.

8. Utószó

Vishnunak és Shaktinak (vagy Devi-nek) két másik fontos kultuszához hasonlóan Siva kultusza szintén jelentős mértékben hozzájárult a hinduizmus ethosához és spirituális méltóságához. A Védákban gyökerezvén és olyan szekundér szentírások által táplálva, mint amilyenek az Agama-k és a Purana-k, a Saivismus egy széles körben elfogadott és népszerű vallási rendszerre nőtt, mely szorosan beleágyazódik a hinduizmus többi rendszerébe, szektájába és alszektájába.

Om namah shivaya

